

Araştırma Makalesi • Research Article

Afrika'da Bölgesel Entegrasyona Yönelik Bir Örnek: Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu-ECOWAS

An Example of Regional Integration in Africa: Economic Community of West African States-ECOWAS

Boubacar Houdy Barry* Engin Koç**

Öz:1975 yılında, esasen on beş üye devletin ekonomik entegrasyonunu teşvik etmek için bölgesel bir organizasyon olarak kurulan Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS), bölgedeki siyasi olaylar, toplum alanındaki barış ve güvenliği baltalayan silahlı çatışmalar ve diğer politik krizlere çözüm bulmaktan sorumlu olmuştur. ECOWAS'ın kurulmasına yönelik ilk amacı ekonomik entegrasyon olsa da, bir bölgesel örgüt olarak, 48 yıllık deneyimi boyunca iç savaştan birçok askeri veya anayasal darbelere kadar çeşitli siyasi meselelerle uğraşmak zorunda kalmıştır. Bu koşullar ECOWAS'ı 1990'larda güvenlik sorununu "temel amaç" olarak tamamen benimsemeye zorladı. Bu anlamda örgüt bölgesel diplomasi ve askeri müdahale yöntemiyle birçok krizde rol oynamıştır. Bölge'de örgüt, Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi de dâhil olmak üzere, yaygın olarak bir ana aktör olarak kabul edilmektedir. 2000 yılından itibaren ECOWAS, Kapsamlı Afrika Tarımsal Kalkınma Programı tarafından kıta düzeyinde desteklenen tarım ve gıda güvenliğine bölgesel bir yaklaşımı teşvik etme konusundaki profilini artırdı. Bu çalışmada bölgesel entegrasyon tanıtımı ve uluslararası ilişkilerdeki rolü, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nun tarihi ve kuruluşu, genel bilgileri, amaç ve vizyonu, ekonomi durumu, bölgedeki barışın sağlanmasında ve demokrasinin güçlendirilmesinde oynadığı rolü gibi alt başlıklar izah edilecektir.

Anahtar Kelimeler: ECOWAS, ECOMOG, Batı Afrika, Barış, Ekonomik Entegrasyon

Abstract: Established in 1975 mainly as a regional organization to promote the economic integration of fifteen member states, the Economic Community of West African States (ECOWAS) has been responsible for resolving political events in the region, armed conflicts and other political crises that have undermined peace and security in the community sphere. Although ECOWAS's initial aim was to establish economic integration, as a regional organization it has been obliged to deal with numerous political crises during its 48 years of experience, from civil war to different military or constitutional coups. These cases compelled ECOWAS to fully embrace the question of security as a "fundamental goal" in the 1990s. In this sense, the organization has played an effective role in many crises through regional diplomacy and military intervention. The region is widely recognized as a pioneer, particularly in the African peace and security architecture. Since 2000, ECOWAS has increased its profile in promoting a regional approach to agriculture and food security supported at the continental level by the Comprehensive African Agricultural Development Programme. In this study, subtitles such as the promotion of regional integration and its role in international relations, the history and establishment of the Economic Community of West African States, its general information, its purpose and vision, the economic situation, its role in ensuring peace in the region and strengthening democracy will be explained.

Keywords: ECOWAS, ECOMOG, West Africa, Peace, Economic Integration

* Yüksek Lisans, Bursa Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası Ekonomi Politikası Bölümü, Bursa/Türkiye. boubacarhoudybarry@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7170-9138,

** Dr. Öğr. Üyesi, Bursa Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Bursa/Türkiye. engin.koc@btu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3682-8718

Cite as/ Atıf: Barry B. H. & Koç E. (2023). Afrika'da Bölgesel Entegrasyona Yönelik Bir Örnek: Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu-ECOWAS, *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(Afrika), 76-87. <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1275576>

Received/Geliş: 02 April/Nisan 2023

Düzeltilme/Revised form: 06 September/Eylül 2023

Accepted/Kabul: 14 September/Eylül 2023

Published/Yayın: 30 September/Eylül 2023

Giriş

Bir bölgesel örgüt olarak bilinen ECOWAS, Batı Afrika'daki en büyük ve 2002 yılına kadar Moritanya örgütten ayrılmadan önce bütün bölge ülkelerinin katılım gösterdiği bir yapıdır. ECOWAS'ın kuruluşundan önce, Batı Afrika toprakları, bölgesel düzeyde, içinde bulunan on beş devletin sınırlarını tanımlayan farklı idari ve sömürge sistemlerinden kaynaklanan bir dizi devletten oluşuyordu. ECOWAS'ın en yüksek karar alma organı olan Devlet ve Hükümet Başkanları Meclisi tarafından karar verilen ve İcra Sekreterliği tarafından uygulanan bu askeri müdahalelerin değerlendirilmesi, birçok çalışmaya konu olmuş ve ECOWAS'ın kuruluşundan kırk sekiz yıl sonra yoğun tartışmalara neden olmuştur. Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu İzleme Grubu (ECOMOG) örgütün barışı koruma gücüdür ECOWAS, müdahale ettiği yerde barışı yeniden sağlama hedeflerine ulaşmada gerçekten çok büyük zorluklarla karşılaşmaktadır. Bununla beraber, örgüt askeri ve diplomatik rolü aracılığı ile bölgesel önemli konulara büyük ölçüde katkıda bulunmuştur. Örneğin 1990 ile 2003 yılları arasında Mano Nehri Havzası bölgesini harap eden çatışmaların sona ermesine yardımcı olmuştur.

ECOWAS, üye ülkelerin siyasi, diplomatik, ekonomik ve sosyo-kültürel yaşamında öncü bir rol oynamaktadır. Ayrıca, Afrika kıtasındaki en büyük topluluklardan biri ve Batı Afrika bölgesinin uluslararası alandaki en önemli örgütü olmaktadır. 1975 yılında kuruluşundan bu yana, farklı üye devletlerin karar alma süreçlerine katılmış ve coğrafi sınırlarını kuşatan krizlerin çözümünde birden çok kez müdahalede bulunmuştur. Hem Afrika'nın en büyük ekonomisini (Nijerya) hem de kıtanın en sanayileşmiş ülkelerinden bir grup ülkeyi (Nijerya, Gana, Senegal, Fildişi Sahili) bir araya getirmiştir. Yine, bu bölgede, Afrika'nın en az gelişmiş ülkeleri de (Gambiya, Gine Bissau, Yeşil Burnu) yer almaktadır. Siyasi düzeyde, Sahra-altı Afrika'nın bağımsızlıklarını kazanan ilk devletleri (Gana, Gine) ve aynı zamanda son devletleri (Gine Bissau, Yeşil Burnu) bir araya getirmektedir. Bu durum da, bu bölgede kıtadaki en fazla darbe sayısına (üye ülkelerin yarısından fazlasında) ve onlarca yıldır istikrarlı ülkelerin (Senegal, Gana, Nijerya) varlığına dikkat çekerek, bağımsızlık elde etmelerinden bu yana bu ülkelerin demokratik ilerlemesi hakkında yorum yapmaya fırsat vermektedir. Aynı zamanda günümüzde askeri cuntaların iktidarda olduğu ülkeleri de (Mali, Gine, Burkina Faso) bölgenin güncel siyasi gerçekleri olmaktadır. Geçmişte bu ülkelerin birçoğu, bazen isyanlara ve iç savaşlara (Liberya, Sierra Leone), bölünme tehditlerine (Nijerya) ve şu anda da terörizme (Mali, Nijer, Burkina Faso) yol açan iç krizlerle sarsıldı. Köken olarak binlerce konuşulan dil ve farklı etnik gruplar, çeşitli inançlar, vizyonlar ve bakış açıları ile devletler, bölgenin hemen hemen tüm ülkelerini bünyesinde barındıran bir topluluğa kadar nasıl oluştu? Bu çalışma, entegrasyon teorisi bağlamında örgütün çalışma konuları, bölgesel yeterlilik ve yetersizlikleri konularını analiz etmektedir.

1. Uluslararası İlişkilerde Entegrasyon Teorisi

Entegrasyon ya da bütünleşme, üzerinde çokça konuşulan tartışmalı ve karmaşık bir kavramdır. Kavram halen anlaşmazlıklara konu olup hararetle tartışılmaktadır. Entegrasyonun tanımı sadece onu tanımlayan kişiye göre değil, (Şimşek, 2019: 219) aynı zamanda kullanıldığı alana göre de değişmektedir. Hâlbuki sosyal bilimlerdeki tanımları çeşitli olsa da hepsi bir yakınlaşma ya da kaynaşma sürecini ifade eder.

Uluslararası ilişkiler alanında entegrasyon kavramı, devletlerin iç ve dış politikalarını birbirinden bağımsız yönetme yetkilerinden vazgeçip, ortak kararlar almayı tercih ederek karar alma otoritesini yeni merkezi yönetimlere devretme süreci olarak tanımlanabilir (Açıkmeşe, 2004: 2). Başka bir deyişle siyasi aktörlerin siyasi bağlılıklarını, beklentilerini ve eylemlerini ulus devletler üzerinde otorite sahibi olacak yeni bir merkeze yönelttikleri bir süreçtir. Bu çerçevede, entegrasyonun doğal bir sonucu, mevcut birimler üzerinde yetkilere sahip yeni bir siyasi topluluğun oluşmasıdır (Adogamhe, 2008: 3).

Bölgesel entegrasyonlarda son zamanlarda bir canlanma yaşamıştır ve bu canlanma hem sanayileşmiş hem de gelişmekte olan ülkeleri ilgilendirmektedir. Küresel anlamda Kuzeydeki ülkeler ile Güneydeki ülkeler (Kuzey-Güney bölgeselleşmesi) arasındaki bölgesel entegrasyon girişimleri son yirmi yılın bir özelliği olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Meksika arasındaki serbest ticaret anlaşması (NAFTA) bu yeni tür entegrasyona bir örnek teşkil etmektedir. Avrupa Birliği ile Güney Akdeniz ülkeleri arasındaki serbest ticaret anlaşmaları da bu yeni trendin bir parçasıdır.

Hedeflerinden biri Avrupa Birliği ile gelişmekte olan ülkelerin bölgesel gruplaşmaları arasındaki ticaretin karşılıklı serbestleştirilmesi olan Ekonomik Ortaklık Anlaşmaları (EPA'lar) başka bir örneği oluşturabilmektedir (investopedia, 2023).

1980'lerin sonundan bu yana uluslararası sistem, tüm kıtalarda aktif olan bölgesel entegrasyon dinamikleri tarafından şekillendirildi. Bölgeciliğe yönelik bu yenilenen ilgi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada akdedilen bölgesel entegrasyon anlaşmalarının sayısının giderek artmasıyla karakterize edilmektedir. İşbirliği anlaşmalarındaki bu artış, küreselleşme olgusundan kaynaklanan ekonomik ve kültürel alışverişlerin artmasıyla açıklanmaktadır. Dolayısıyla bugün dünyada Avrupa'nın yanı sıra bir veya daha fazla entegrasyon sürecine alınmamış bölge yoktur. Afrika kıtası da bu dinamiğin dışında kalmamıştır.

Bölgesel entegrasyon sürecinin tarihi, eski sömürgeleştirilmiş bölgelerin bağımsızlığına katılımından sonraki güne kadar uzanmaktadır. İkincisi, mütevazı demografik, bölgesel ve ekonomik büyüklükleri gibi ciddi engellerle kolonizasyondan çıktığı gözlemlenmektedir. Bu engellemeler nedeniyle, bu yeni devletler, bağımsız devletler olarak statülerinden kaynaklanan yükümlülükleri tam olarak üstlenememektedirler. Bu zorlukların üstesinden gelmek için, bölgesel entegrasyon yoluyla birliğin sağlanması en uygun yanıt gibi görünmektedir. Böylece, Afrika kıtasında çeşitli gruplaşma girişimleri ortaya çıkmaktadır (Monzala, 2009: 2).

Uluslararası ekonomik entegrasyon teorisi üzerine yapılan çalışmalar ise, entegrasyonun tanımında dikkate değer bir yakınlama olduğunu göstermektedir. Serbest ticaret alanından Gümrük Birliği, Ortak Pazar, Ekonomik Birlik ve Ekonomik Topluluk yoluyla tam ekonomik entegrasyona kadar, ayrımcılığın ortadan kaldırılmasının genişletilmesinde elbette birçok nüans vardır. Tanımların çoğu kez içeriklerinin sonuna kadar gider ve politikaların birleştirilmesinin kurumsal mekanizmaların oluşturulmasına bağlı olduğunu gösterir. Bu mekanizmalar, ayrımcılıkların müzakere edilmesine ve genel olarak belirli davranışların koordinasyonuna-rasyonelleştirilmesine izin vermektedir (Erbes, 1965: 594).

2. Topluluğun Tarihi ve Kuruluşu

Sömürge dönemi öncesi, Batı Afrika kıtasının birçok bölgesinde büyük krallıklar ve imparatorluklar tarihsel süreçte var olmuştur. En ünlüleri Gana imparatorluğu, Mali imparatorluğu, Songay imparatorluğu, Soso imparatorluğu, Bambara Krallıklar, Jolof, Oyo, Dahomey ve Kanem Bornu İmparatorlukları'dır. Birkaç yüzyıldır var olan imparatorluklarının ve krallıklarının yıkılmasının ardından, emperyalist güçlerin üstünlüklerini bir kez daha teyit edip toprak kazanmaları artık genellikle kıta kıyılarında yapılan ticaretle sınırlı kalmadılar. Emperyal güçler, 1885'teki Berlin konferansında Afrika topraklarını kendi aralarında bölmeye karar alarak keşif görevlerine başladılar. Batı Afrika bölgesi ağırlıklı olarak 9 koloniye sahip Fransızların elindeydi, ardından 4 koloniyle İngiltere ve 2 koloniyle Portekiz geliyor, bölgenin diğer ülkesi ise 1847'den beri Afrika'nın bağımsızlığını kazanan ilk milleti olan Liberya'dır.

Genel anlamda bakıldığında kıta yaklaşık 80 yıl boyunca sömürge yönetimi altında kaldı. 1957'de Gold Coast önceden bilinen Gana devleti bağımsızlığını kazandı ve sonrasında 1958'de Gine izledi, ardından 1960'ta diğer birçok ülkenin egemenliklerini aldığını görüldü ve bu dönem Afrika'da bağımsızlıklar yılları olarak kabul edildi (Akyeampong, 2018: 6-7). Batı Afrika'daki İngiliz ve Fransız uluslarının bölgesel bir ekonomik grubunu oluşturma fikrini, 1964'te Liberya Devlet Başkanı William Tubman tarafından yapıldı. 24 Ağustos 1964'te Fildişi Sahili, Liberya, Sierra Leone ve Gine'den temsilciler, kendi devletleri arasında bir serbest ticaret topluluğu kurulması olasılıklarını tartışmak üzere Liberya, Monrovia'da bir araya geldi. Monrovia toplantısının bir sonucu olarak, bir bakanlar ve uzmanlar komitesine sonraki hükümetler arası toplantıda değerlendirilmek üzere çalışmalar ve öneriler yapma görevi verildi. Monrovia toplantısında temsilciler arasında işbirliğinin aşamalı olarak ilerlemesi gerektiği konusunda antlaşmaya varıldı (Ajomo, 1976: 46).

28 Mayıs 1965'te, bir sonraki hükümetler arası toplantı Freetown, Sierra Leone'de yapıldı ve bu sırada İngiliz ve Fransız ulusları arasında, uzmanlar komitesinin çalışmasına dayanan bir geçici organizasyon oluşturan bir antlaşma imzalandı. Antlaşma, bakanlık komisyonu tarafından oluşturulan ve üye devletlerin hükümetleri tarafından atanan uzman ve teknisyenlerden oluşan bir bakanlık komisyonu, bir sekreterlik ve ihtisas komitelerinin oluşturulmasını sağladı. Ek olarak, Eylül 1965'te

Monrovia'da Batı Afrika Geçici Örgütü'nün bir idari ofisi oluşturuldu (Zagaris, 1978: 99).

1973'te Nijerya ve Togo, Lome'de düzenlenen bir konferansta "Batı Afrika Ekonomik Topluluğunun Evrimi" başlıklı bir antlaşma taslağı sundu. Bu belge, 1974'te uzman ve hukukçuların bir toplantısına konu oldu ve istişarelerden sonra, ECOWAS antlaşması 28 Mayıs 1975'te Nijerya Lagos'ta imzalandı (Nwankwo, 2014: 47). Antlaşma, Batı Afrika'daki Fransızca ve İngilizce konuşan ülkeler arasında aralarında fiili ticari ilişkiler olmaksızın tutarlı ticari ilişkiler kurması bakımından Afrika entegrasyonu tarihinde bir dönüm noktasını temsil ediyor (Zagaris, 1978: 93). Köken olarak 1960 yıllarda bir Batı Afrika Ekonomik Topluluğu kurmaya yönelik daha önceki girişimlere kadar izler. Bu süreç o zamanki Nijerya cumhurbaşkanı Yakubu Gowon ve Togo cumhurbaşkanı Gnassingbe Eyadema tarafından yönetildi. ECOWAS'ın temel amacı, Batı Afrika'da büyüme ve gelişme için ekonomik ticareti, ulusal işbirliğini ve parasal birliği teşvik etmektir (Economic Community of West African States [ECOWAS], 2023).

Bölgesel örgütün başlangıcında, Birleşmiş Milletler Afrika Ekonomik Komisyonu'nun (ECA) Şubat 1965'te Nairobi'deki yedinci oturumunda kabul ettiği 142 ve 145 sayılı kararlarında, komisyona üye devletler hükümetler arası ekonomik ve sosyal gelişmelerini uyumlu hale getirmek için alt bölgesel bir örgüt kurmaya karar aldılar (Rodriguez, 2011: 2). ECOWAS'ı kuran antlaşma on beş ülke temsilcileri tarafından imzalandı. Bu ülkeler Dahomey (şimdi Benin Cumhuriyeti), Gambiya, Gana, Gine Cumhuriyeti, Gine Bissau, Fildişi Sahili, Liberya, Mali, Moritanya İslam Cumhuriyeti, Nijer, Federal Nijerya Cumhuriyeti, Senegal, Sierra Leone, Togo Cumhuriyeti ve Yukarı Volta (şimdiki Burkina Faso Cumhuriyeti). Yeşil Burun Adaları daha sonra katıldı ve bu toplam üye sayısını on altıya çıkardı (Udogu, 1999: 55).

3. ECOWAS Antlaşması: Lagos Antlaşması ve Antlaşmanın Temel Alanlar

ECOWAS Antlaşması, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'nu oluşturan üye devletler tarafından imzalanan çok taraflı bir antlaşmadır. İlk antlaşma, Nijerya'nın Lagos kentinde 1975 yılında 16 üye devletin devlet ve hükümet başkanları tarafından imzalandı. Topluluk için yeni gelişmeler ve yetkilerle birlikte, Temmuz 1993'te Benin Cumhuriyeti'nin Kotonu kentinde 15 üye devletin tarafından gözden geçirilmiş bir antlaşma imzalandı (NGom, 2011: 333). Gözden geçirilmiş antlaşmanın imzalanması, egemen devletleri tek bir bölgesel ekonomik blok olarak birlikte çalışmayı kabul ettikleri 93 farklı Madde üzerinde antlaşmaya daha da bağladı. Yenilenen antlaşmayı imzalayarak üye devletler önceki antlaşmayı yeniden onayladılar ve başarılarını değerlendirdiler.

Üye devletler, halkların yaşam standartlarını iyileştirmek için üye devletlerin ekonomik ve sosyal kalkınmasını teşvik etme, geliştirme ve hızlandırma gereğinin bilincindeydiler. Bu nedenle, devlet ve hükümet başkanları, devletlerin uyumlu ekonomik kalkınmasının desteklenmesi, büyük ölçüde kararlı ve uyumlu bir özgüven politikası yoluyla etkili ekonomik işbirliği ve entegrasyonu gerektirdiğine ikna olmuşlardır. 6 Temmuz 1991 tarihinde devlet ve hükümet başkanları otoritesinin on dördüncü olağan oturumu tarafından Abuja'da kabul edilen Afrika İnsan ve Halk Hakları Şartı ile Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu Siyasi İlkeleri Bildirgesini dikkate aldılar. Ayrıca üye devletlerin uygulanabilir bir bölgesel topluluğa entegrasyonunun, kolektif bir siyasi irade bağlamında ulusal egemenliklerin topluluk içinde kısmen ve kademeli olarak birleştirilmesini gerektirebileceğine ikna olmuştur. Bu nedenle, bölgedeki mevcut ikili ve çok taraflı ekonomik işbirliği biçimlerinin daha kapsamlı işbirliği olması için perspektifler açtığını belirterek, ilgili ve yeterli yetkilere sahip topluluk kurumları kurma ihtiyacını kabul ettiler.

Ülkeleri adına devlet ve hükümet başkanları, günümüzün ve geleceğin siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel zorluklarıyla birlikte yüzleşme ve en hızlı şekilde çeşitliliğine saygı duyarak halklarının kaynaklarını bir araya getirme ihtiyacını ve bölgenin üretim kapasitesinin optimum genişletilmesini kabul ettiler. Ayrıca, mevcut ve gelecekteki bölgesel ekonomik topluluklara dayanan bir Afrika Ekonomik Topluluğu'nun 2000 yılına kadar kurulmasını şart koşan Lagos Eylem Planını ve Nisan 1980 Lagos Nihai Senedini ve Afrika Ekonomi Topluluğu kuran Antlaşmayı dikkate aldılar (ECOWAS, 2023a). Lagos Antlaşması'nın temel alanlara bakıldığında şu başlıklar altında toparlanacaktır: gümrük ve ticaret konuları; endüstriyel gelişme politikası; ulaşım ve iletişim politikası, ve para ve finans politikasıdır (Zagaris, 1978: 93).

4. Topluluğun Genel Bilgileri

Batı Afrika bölgesi, 16 ülkeyle oluşturulur ve yaklaşık 6,2 kilometrekarelik bir alanı kapsamaktadır. En uzun mesafelere bakıldığında doğudan batıya yaklaşık 3.400 kilometre ve kuzeyden güneye ise 2.000 kilometre civarındadır. ECOWAS üye ülkelerinden üçü kara ülkelerdir. Burkina Faso, Nijer ve Mali okyanus ile çevrili olmayıp bölgenin yaklaşık %45 alanı kapsamaktadır. Batı Afrika bölgesinin büyük bir kısmı ya çöl veya yarı çöldür. 2000 yılında ECOWAS'tan ayrıldıktan sonra Moritanya, topluluk dışındaki tek Batı Afrika ülkesi oldu. Günümüzde ECOWAS'ın üye devletler Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gambiya, Gana, Gine, Gine Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Togo ve Yeşil Burun Adaları'dır.

Topluluğun üye devletleri üç farklı resmi yabancı dil (İngilizce, Fransızca ve Portekizce) kullanıyor olsalar bile, içlerinde Ewe, Fulfulde, Hausa, Mandingo, Wolof, Yoruba, Ibo, Ga... vb gibi sınır ötesi diller dahil olmak üzere binden fazla yerel dil vardır. Yaklaşık 5,1 milyon kilometrekarelik bir alanda 340 milyonu aşkın bir nüfus yaşamaktadır (Guennouni, 2018: 3).

ECOWAS'ın yönetim yapısına bakıldığında yürütme, yasama ve yargı olmak üzere üç organ ile oluşturulmuştur. Organizasyon yapısının başında Hükümet Başkanları Kurumu Başkanı bulunmaktadır. Görev süresi dört yıldır ve başkan yardımcısı ve buna bağlı 13 komisyon yardımıyla görevini yerine getirmektedir. Topluluk Parlamentosu Topluluğun yasama organıdır ve Meclis Başkanı başkanlık etmektedir. Topluluğun yargı organı ise Adalet Topluluk Mahkemesidir. Hepsi ülke pozisyonları doldurmak için kendi üye devletlerin Yüksek Mahkemeleri tarafından geçici olarak seçilmektedir. Mahkeme Topluluk yasaları, protokollerin ve sözleşmelerin yorumlanması ve uygulanmasını sağlamaktadır. Mahkemenin idari işlevleri diğer profesyoneller tarafından desteklenmektedir (Yürükçü, 2016: 1).

Tablo 1: Bir Bakışta Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu¹ (ECOWAS)

Merkez	Abuja (Nijerya)
Kuruluş Tarihi	28 Mayıs 1975 (Lagos, Nijerya)
Üye Ülkeler	Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gambiya, Gana, Gine, Gine Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Togo, Yeşil Burun Adaları. (Moritanya 2000 yılında ECOWAS'tan ayrıldı)
Yüzölçümü	5 113 000 Km ²
Nüfus	340 000 000
Misyon	Batı Afrika ekonomik ve parasal birliği kurmak amacıyla üye devletlerin işbirliğini ve entegrasyonunu teşvik etmektir.
Kurumlar	Devlet ve Hükümet Başkanları Otoritesi Bakanlar Kurulu Komisyon Topluluk Parlamentosu Ekonomik ve Sosyal Konsey Topluluk Adalet Divanı ECOWAS Yatırım ve Kalkınma Bankası
Uzman Ajanslar	Batı Afrika Sağlık Örgütü (WAHO) Batı Afrika Para Ajansı (WAMA) Batı Afrika Para Enstitüsü (WAMI) Batı Afrika'da Kara Para Aklamaya Karşı Hükümetlerarası Eylem Grubu (GIABA) Su Kaynakları Koordinasyon Birimi (WRCU) Kahverengi Kart ECOWAS Gençlik ve Spor Geliştirme Merkezi (EYSDC) Batı Afrika Güç Havuzu (WAPP) ECOWAS Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Merkezi (ECREEE)

Ana Programlar	Malların ve insanların serbest dolaşımı Ticaret Serbestleştirme Şeması ECOWAS bölgesel tarım politikası Toplum Geliştirme Programı (CDP)... vb.
Ülke Temsilcilikleri	ECOWAS'ın Ulusal Birimleri Komisyon Başkanının Özel Temsilcileri (2014'te: Fildişi Sahili, Mali, Burkina Faso, Gine, Gine Bissau)
Finansman	Topluluk vergisi iş ortağı fonları

United Nations-Economic Commission for Africa, ECOWAS at 40: An Assessment of Progress Towards Regional Integration in West Africa, s. 12. Available at: https://www.uneca.org/archive/sites/default/files/PublicationFiles/uneca_ecowas_report_en_web_v2.pdf

Tablo 2: ECOWAS Üye Devletlerinin Genel Bilgileri²

Üye Devletler	Başkent	Nüfus (2020)	Yüzölçümü	BağımsızlıkGünü	Resmi Dil	Para Birimi
Benin	Porto-Novo	12.938.068	122 622 km ²	01 Ağustos 1960	Fransızca	CFA Frangı
Burkina Faso	Uagadugu	22.374.273	274 200 km ²	05 Ağustos 1960	Fransızca	CFA Frangı
FildişiSahili	Yamusukro	28.054.400	322 460 km ²	07 Ağustos 1960	Fransızca	CFA Frangı
Gambiya	Banjul	2.590.913	10 689 km ²	18 Şubat 1965	İngilizce	Gambiya Dalası
Gana	Akra	32.736.985	238 537 km ²	06 Mart 1957	İngilizce	Gana Sedisi
Gine	Konakri	14.046.974	245 857 km ²	02 Ekim 1958	Fransızca	Gine Frangı
Gine Bissao	Bissao	2.087.349	36 125 km ²	24 Eylül 1973	Portekizce	CFA Frangı
Liberya	Monrovia	5.362.696	111 369 km ²	26 Temmuz 1847	İngilizce	Liberya Doları
Mali	Bamako	21.747.858	1 240 192 km ²	22 Eylül 1960	Fransızca	CFA Frangı
Nijer	Niamey	26.456.515	1 267 000 km ²	03 Ağustos 1960	Fransızca	CFA Frangı
Nijerya	Abuja	219.249.871	932 768 km ²	01 Ekim 1960	İngilizce	Nayra
Senegal	Dakar	17.876.244	196 712 km ²	04 Nisan 1960	Fransızca	CFA Frangı
SierraLeone	Freetovn	8.393.150	71 740 km ²	27 Nisan 1961	İngilizce	Leones
Togo	Lome	8.776.575	56 785 km ²	27 Nisan 1960	Fransızca	CFA Frangı
Yeşil Burun Adaları	Praia	571.472	4 033 km ²	05 Temmuz 1975	Portekizce	Escudos

*CFA: Communauté Financiere Africaine (Afrika Finansal Topluluğu): Batı Afrika'da kullanılan para birimidir. <https://ecowas.int/member-states-of-the-economic-community-of-west-african-states-etradereadiness-assessment/?lang=fr>

ECOWAS, kuzeyde Moritanya, Cezayir ve Libya, doğuda Çad ve Kamerun, güneyde ve batıda Atlantik Okyanusu ile sınırlanan bir coğrafi bölgedir. Bölge, diğerlerinin yanı sıra, Atlantik Okyanusu'na akmadan önce birçok ülkeyi geçen Nijer Nehri, Senegal Nehri ve Gambiya Nehri de dâhil olmak üzere birçok büyük nehir tarafından sulanmaktadır. Ülkelerin içinde, bugün hidroelektrik barajları ve tarım kanalları olarak hizmet veren birkaç başka nehir de vardır. Yine de bölgenin kuzeyi, Sahra Çölü nedeniyle yüksek sıcaklıklara sahip kurak bir bölge bulunmaktadır. Bölgede altın, elmas, boksit, petrol, demir, bakır, uranyum,...vb zengin bir yer altı sahiptir. Bazı ülkelerin ihracatında büyük payı alan maden kaynakları GSYİH'nda önemli bir yer sağlamaktadır.

5. ECOWAS'ın Amacı ve Vizyonu

ECOWAS'ın amacı, özellikle sanayi, ulaşım, telekomünikasyon, enerji, tarım, doğal kaynaklar, ticaret, parasal ve mali konularda ve aynı zamanda sosyal ve kültürel alanlarda ekonomik işbirliği ve kalkınmayı teşvik etmektir. ECOWAS, bu tür ekonomik işbirliği ve gelişmenin sayesinde, üye ülkeleri arasındaki yaşam standardını iyileştirmeyi, ekonomik istikrarlarını artırmayı ve topluluk içinde daha yakın ilişkileri güçlendirmeyi amaçlamaktadır (Zagaris, 1978: 93). Bu çerçevede ekonomi politikasının entegrasyonunu hızlandırmayı ve siyasi işbirliğini geliştirmeyi amaçlayan gözden geçirilmiş bir anlaşma 24 Temmuz 1993'te imzalandı. Ortak bir ekonomik pazarı, tek bir para birimi, bir Batı Afrika parlamentosu, ekonomik ve sosyal konseyleri ve bir adalet mahkemesinin amaçlarını belirlendi. Mahkeme ilk sırada ECOWAS politikaları ve ilişkileriyle ilgili meseleleri yorumlar ve arabuluculuk yapar, hatta üye devletlerde iddia edilen insan hakları ihlallerini soruşturma yetkisine de sahiptir.

ECOWAS'ın vizyonu, nüfusun bol kaynaklara erişebildiği ve sürdürülebilir bir ortamda fırsatlar kurarak bunları kullanabildiği sınırsız bir bölge kurmaktır. ECOWAS, nüfusun serbest dolaşıma sahip olduğu, etkili eğitim ve sağlık sistemlerine erişebildiği, barış ve güvenlik ortamında onurlu bir şekilde yaşarken ekonomik ve ticari faaliyetlerde bulunduğu entegre bir bölge kurmuştur. ECOWAS, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve iyi yönetim ilkelerine göre yönetilen bir bölge olmayı hedeflemektedir (ECOWAS, 2023b). ECOWAS üye devletlerde halkın yaşam seviyesini arttırmayı, sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınma sağlamayı, bölge içinde işbirliğini geliştirmeyi ve bütünleşmeyi sağlamayı, malların, hizmetlerin ve insanların serbest dolaşımı ve topluluk dışından yapılan ithalatta ortak gümrük tarifesi uygulanmasını öngören ortak pazar ve ortak para birimine sahip bir ekonomik ve siyasi birlik kurmayı hedeflemektedir (Dış Ekonomik İlişkiler Kurumu [DEİK], 2023).

6. Topluluğun Ekonomik Durumu

ECOWAS üye devletleri, dış dünyaya ihracatları için çoğunlukla maden çıkarma ve tarım endüstrilerine bağımlıdır. Bu sektörler, üye devletlerinin çoğunda GSYİH'nın yüzde 82'sini oluşturmaktadır. ECOWAS üye devletlerinin ekonomileri çok fazla çeşitlenmemiştir ve bu, bölgesel entegrasyon sürecinin hızlı bir gelişimini etkiler. Bölgenin birkaç ihracat ürünü petrol, alüminyum, altın, kakao, kahve, kereste ve pamuktan elde edilmektedir. ECOWAS içinde bölge içi ticaret, şu anda otuz yılı aşkın süredir işbirliği yapan ülkelerden beklendiği gibi en iyisi olmamıştır (Gavua, 2007: 26). Bu ürünler, ihracatın dörtte üçünü (%75) temsil etmekte payının %73'ü Nijerya tarafından tedarik edilmektedir. Kakao ve kakao ürünleri (ihracatın %5'i), değerli taşlar (%3) ve pamuk, meyveler, plastikler, kereste ve ağaç ürünleri, balık ve kabuklu deniz mahsulleri (yaklaşık %1) hidrokarbonlarla beraber ECOWAS'ın önde gelen ihracat ürünlerini oluşturmaktadır. Avrupa, ECOWAS ihracatının yaklaşık %28'ini temsil ediyor ve bunun %23'ü Avrupa Birliği'ne gitmektedir (ECOWAS, 2023c)

Bölgenin ticaret politikası esas olarak üye devletlere ve dünyanın geri kalanına yapılan ihracatı güçlendirmeye odaklanmıştır. Bu nedenle bölgeye yapılan ithalat, mal ve hizmet ihracatının tamamlayıcısı olarak görülmektedir. ECOWAS dış ticaretine bir dizi ürün hakimdir ve maden çıkarma endüstrilerindeki hidrokarbonların üstünlüğü nedeniyle yerel katma değer üretmektedir.

Bölgesel ithalata gelince, on ürünle ilgileniyorlar. Hidrokarbonlar listenin başında yer alıp toplam ithalatın %24'ünü temsil etmektedir. Ardından otomobiller, traktörler, motosikletler ve diğer araçlar (2. sıra), makineler, mekanik cihazlar ve kazanlar (3.), beyaz eşya ve elektrikli cihazlar (4.), tahıllar (5.), plastikler (6.), demir işçiliği (7.), dökme demir ve çelik (8.), eczacılık (9.), balık ve deniz ürünleri (10. sırada) gelmektedir. İhracat açısından Nijerya da işlemlerin %41'ini tek başına kaplayarak ilk sırayı almaktadır. Onu %18 ile Gana ve %10'u temsil eden Senegal ve Fildişi Sahili takip etmektedir. Nijerya ve Gana birlikte, topluluğun ithalatının %59'unu oluştururken, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'nin (UEMOA) sekiz ülkesi için %36'ya karşılık gelmektedir. Diğer beş ECOWAS ülkesi, topluluk ithalatının yalnızca %5'ini temsil etmektedir (ECOWAS, 2023d).

ECOWAS'ın kullandığı ekonomik entegrasyon modeli beş aşamaya ayrılır, bunlar: serbest ticaret bölgesi, gümrük birliği, ortak pazarı, ekonomik birliği ve tam ekonomik entegrasyondur.

- Serbest ticaret bölgesinde, üyeler kendi aralarındaki ithalat tarifelerini ve kotalarını

kaldırmayı kabul ederler. Bununla birlikte, her ülke üye olmayanlara karşı kendi tarife oranını korur. Serbest ticaret bölgeler, ticaret anlaşmazlıklarını çözmek için resmi mekanizmalar içerebilir.

- Gümrük birliği, ticaretteki iç engellerin kaldırılmasının yanı sıra, üye ülkeler tarafından dış ticaret politikasının uyumlaştırılmasını gerektirir. Bu, bölgeye üçüncü taraf ülkelere gelen ürünler için ortak bir dış tarife ve ithalat kotalarının oluşturulmasının yanı sıra anti-damping ve telafi edici tedbirler gibi ortak ticaret çözümleri politikalarının oluşturulmasını içermektedir.

Ortak pazarı, tam bir ekonomik entegrasyona ulaşma yolunda önemli bir adımı temsil eder. Ortak pazarında, söz konusu alandaki insanlar, sermaye ve diğer malların hareketliliğine ilişkin tüm engeller kaldırılır. Ortak bir pazar, tipik olarak, bölgeyle artan ekonomik karşılıklı bağımlılığın bir sonucu olarak, maliye ve para politikalarının geniş bir yakınsamasıyla ilişkilidir (Nwankwo, 2014: 22).

- Ekonomik birliği, ekonomik bütünleşmenin en derin şeklidir. Bir ekonomik birliği, farklı politikalar uygulamak ters etki yaratacağından ulusal ekonomi politikalarının birdereceye kadar uyumunu gerektirir, çünkü tüm ülkeler aynı ekonomik alanı paylaşacaktır.
- Tam ekonomik entegrasyon, parasal, mali, sosyal ve konjonktür karşıtı politikaların birleştirilmesini öngörür ve kararları üye devletler için bağlayıcı olan uluslar üstü bir otoritenin kurulmasını gerektirir (Oppong, 2011: 6).

ECOWAS alanında üye devletlerinin para birimi farklı olup en çoğu Afrika Finansal Topluluğu Fransı *CFA fransı* kullanmakta (Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine Bissao, Mali, Nijer, Senegal ve Togo), diğerleri ise *Escudos* (Yeşil Burun Adaları), *Gine Fransı* (Gine), *Sedis* (Gana), *Naira* (Nijerya), *Leones* (Sierra Leone), *Dalası* (Gambiya) ve *Liberya Doları* (Liberya)'dır.

Batı Afrika'da bölgesel entegrasyon programları, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerindeki eğilimlere yanıt olarak 1990'larda yeniden canlandırıldı. Batı Afrika Para Birliği'nin (WAMU) yerine Batı Afrika Ekonomik ve Para Birliği (WAEMU) kurulurken, ECOWAS 1994'te tek para birimi hedefine ulaşmak amacıyla 1987'de parasal işbirliği programını başlattı. Gambiya, Gana, Gine, Liberya, Nijerya ve Sierra Leone'den oluşan Batı Afrika Para Bölgesi'nin (WAMZ) kurulmasıyla genel amaç, nihayetinde Batı Afrika'da iki büyük para birliğine (CFA ve WAMZ) yol açacak bir para birliği kurmaktır. İkinci parasal birliğin oluşturulması ihtiyacı, temel olarak, ECOWAS Parasal İşbirliği Programı (PCMC) himayesi altında CFA bölgesi ile CFA olmayan bölge arasında güçlü bir parasal entegrasyonun kurulmasını teşvik edecek yeterli siyasi iradenin bulunmamasından kaynaklanmaktadır (Olubukola, Basse, 2018: 47).

7. ECOWAS'ın Bölgedeki Barışın Sağlanmasında ve Demokrasinin Güçlendirilmesinde Oynadığı Rol

Hiçbir örgütte, barış ve güvenlik olmadan ekonomik büyüme ve gelişme hedefine kolayca ulaşılamaz. ECOWAS, kurulduğu günden bu yana, bir Batı Afrika bölgesel örgütü olarak sıklıkla tehlikeye düşen veya varlığını tehlikeye atan birçok aksilik yaşamıştır. ECOWAS kırk yedi yıl boyunca engellerle karşılaşsa da, topluluğun seminerlerinden ve sempozyumlarından raporlanan hedeflerinin çoğunu hayata geçirememiştir. Bununla beraber, ECOWAS, uzun vadede yaşanabilir ve çok uygulanabilir bir siyasi eylem oluşturmak için siyasi iradeye ve motive edici güce sahip değildir. (Hilary, 2017: 3). Bu tehditlerin sürekliliği ve ECOWAS'ın bunları kararlı bir şekilde ele alamaması, ECOWAS'ı diğer küresel bölgesel organların alay konusu haline getirdi. ECOWAS bu nedenle çok güvenilir ve başarılı bir bölgesel örgüt kabul edilebilmek için sahada birçok politika yürütmeyi beklenmektedir.

ECOWAS'ın temel görevi ekonomik olmasına rağmen, geçmişte bölgede birçok siyasi anlaşmazlığı çözmüştür. Liberya'daki savaş, Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu İzleme Grubu (ECOMOG) kurulması ile birlikte dünyadaki diğer bölgesel örgütlere ders veren bir örnektir.

1990'ların başında, bölgede şiddetli ve yıkıcı etkilere yol açarak, bölgedeki ciddi devlet içi çatışmaların arttığı görüldü, bu da bazen ulusal hükümetlerin düşmesine yol açmıştır. Bu şiddetli

çatışmalar Liberya'da (1990-1997), Sierra Leone'de (1993-2000), Gine Bissau'da (1998-1999) ve son zamanlarda 2003'te Fildişi Sahili'nde meydana gelmiştir (Gavua, 2007: 59-60). ECOWAS ve Birleşmiş Milletlerin Liberya'daki savaşa katılımı, BM tarafından başka bir örgütle birlikte gerçekleştirilen ilk ortak barışı koruma ve barışı inşa etme ortaklığıydı. Bu anlaşma kapsamında ECOWAS, (ECOMOG) aracılığıyla ateşkes ve silahsızlanmanın sağlanmasının yanı sıra gözlemci ve misyon personelinin güvenliğini sağlamaktan sorumluydu. Liberya'daki Birleşmiş Milletler Gözlemci Misyonu (UNOMIL) ECOMOG'un faaliyetlerini denetleyici olarak rol oynadı (Kwaja, 2017: 60).

Demokrasi ve iyi yönetim alanında, ECOWAS eylemi aynı zamanda somut sonuçlar vermiş ve bölgedeki demokratik kurumları kademeli olarak sağlamlaştırmıştır. Demokrasi ve İyi Yönetişim Protokolü, ECOWAS'a Ek Protokoldür (Cowell, 2011: 331). Burada da uygulama genel olarak iyi durumdadır. ECOWAS, Gine, Mali, Burkina Faso, Nijer ve Gine Bissau gibi bazı üyelerini tereddüt etmeden örgütten askıya alarak demokrasi idealini ve hukukun üstünlüğünü savunmaya çalışmıştır. Seçim konularında topluluk düzeyinde belirlenen kurallara genel olarak saygı gösterilir. Seçim sonuçları ilgili partiler tarafından giderek daha fazla kabul görmektedir. Ek olarak, genellikle eski devlet başkanları veya tanınmış şahsiyetler tarafından yönetilen ECOWAS gözlemci misyonları, demokratik yönetime saygı açısından bölgenin kaydettiği ilerlemeyi teyit etmeye yardımcı oldu. ECOWAS ülkelerinin silahlı kuvvetleri genellikle cumhuriyetçi değerlere saygı gösterir, siyasi olarak tarafsız kalır ve protokol uyarınca seçilmiş yetkililere sadakat gösterir.

Sonuç

Batı Afrika'da bölgesel entegrasyon denilince akla bölgede iki dil bloğunun varlığı gelir: Fransızca konuşulan ülkeler ve İngilizce konuşulan ülkeler; bunlara Portekizce konuşulan iki ülke daha eklenir. Bu nedenle, bu dilsel blokların önceliklerini ECOWAS bölgesel entegrasyon programının gereklilikleri ve hedefleriyle uzlaştırmak zorlu bir görev gibi görünmektedir. Bölgesel entegrasyonun Batı Afrika'nın kalkınması için büyük bir zorluk olduğuna şüphe yoktur. Örgüt, bölgede ekonomik büyümeyi ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için gerçek bir araçtır ve aynı zamanda nüfusun yaşam standardını iyileştirmeyi kurumsal olarak hedeflemektedir. Bu gelişme ancak nüfusunun birleşmesi ile sağlanabilir. Bu nedenle entegrasyon, engelleri kaldırmak ve ECOWAS bölgesindeki dilsel farklılıklara dayalı engellerle yüzleşmek için gerçek bir tercih haline gelmektedir.

ECOWAS, Afrika kıtasında veya dünya çapında var olan diğer tüm bölgesel kuruluşlar gibi, yıllar içinde varoluş nedenini kazanmıştır. Ana hedefi ekonomik kalkınma olsa dahi, sadece kurulmuş nedeni ile sınırlı kalmadı. Bugün bölgede barış sağlanmak ve aynı zamanda yeni bağımsız olan üye devletlerinde de demokrasiyi garanti altına almak için bir araç haline geldi. Kuruluşundan bu yana, birçok sosyo-politik meseleleri ve birçok hedefine ulaşmasını engelleyen ekonomik zorluklarla karşı karşıya kaldı. Üye devletlerinde tekrarlayan krizler özetlemek gerekirse darbeler, seçimlerden sonra barış içinde iktidarın devredilmemesi, belirli bölgelerde yasadışı yoluyla bölme planları, terörizm, iç savaşlar gibi örgütün müdahale etmesine neden olmuştur. Hatta bazı ülkeler ve sorumlulara yaptırımlar uygulanmıştır. Tüm bu krizlerin nedenleri yalnızca iç nitelikte değildir, emperyalist güçlerin katılımı özellikle Fransızca konuşulan ülkelerdeki darbelerle ilgili olarak göz ardı edilemez.

Aslında, tüm üye devletlerin bağımsızlığı sorgulanmaktadır çünkü yarım asırlık egemenliğe ve bu ülkelerde mevcut tüm muazzam doğal potansiyele rağmen, bunlar bugün dünyadaki en fakir ve en istikrarsız ülkeler arasındadır. Bu sosyo-politik krizlerin yanı sıra, ekonomik sorunları da unutulmamalıdır. Bunlardan: kötü yönetim, doğal kaynakların kötü yönetimi, yolsuzluk, eğitim ve sağlık sistemlerin yetersizliği, sağlık, eğitim ve sosyal altyapıların eksikliği,...vb.

Avrupa Birliği'nin 1950'lerden beri elde ettiği başarı, bölgesel bütünleşmenin faydalarının kanıtıdır. Dolayısıyla, sıralanan bu zorluklar, karşılaştıkları hayati sorunların çözümünü engelleyen durumların doğasını gözden geçirme ve ardından Batı Afrika bölgesini taraflar rahat edecek ortak bir çalışma alanı haline getirmenin en uygun ve ulaşılabilir yolunu bulma fırsatı sunuyor. Bununla birlikte, bu son yıllarda elde edilen başarılar, üye devletlerdeki anayasal çerçeveye ve yeni liderlerin uluslararası toplum tarafından tanınmasına giderek daha fazla saygı gösterilerek dışlanamaz.

ECOWAS, bugün hem ekonomik hem de politik konularda Batı Afrika'daki ana aktördür. Krizler üye ülke liderlerinin arabuluculuğuyla çözülmekte, ekonomik sorunlar tüm üyelerin oybirliği ile kalkınma planlarıyla kontrol altına alınma sürecindedir. Şu anda 8 farklı para birimini kullanan üye

devletlerin, resmi dillerini farklı olsa da veya gelişme seviyelerini dikkate almadan ortak para birimi projesi buna bir örnektir. Bu nedenle, bölgesel entegrasyonun ulusal ekonominin dönüşümü ve büyümesi için olduğu kadar Batı Afrika'nın dünya ekonomisine entegrasyonu için de gerekli bir koşul olduğu belirtilmelidir.

Ancak bölgede, terörizmin varlığı ve sürdürülebilir bir demokrasinin etkili bir şekilde kurulmaması gibi belirli iç sorunlarla karşı karşıyadır. Demokrasi eksikliği nedeniyle, üye devletlerde seçimlerden sonra her zaman şiddete yol açmaya sebep olmaktadır. Çoğunluk tarafından güvenilir, şeffaf, kapsayıcı ve kabul edilebilir seçimlerin düzenlenmemesi ve seçimlerden sonra iktidarın barışçıl bir şekilde devredilmesinin reddedilmesi başlıca zorluklar olmaya devam etmektedir. Bu nedenle örgüt hem üye ülkelerinde hem de topluluğun ötesinde yoğun eleştirilere maruz kalmaktadır. ECOWAS yönetim kollarında eski devlet ve hükümet başkanlarının bulunması örgütün güvenilirliğini sorgulamaya yol açmaktadır. Şu anda üye devletlerinden üçü askeri rejimler tarafından yönetilmektedir. Bu farklı ülkelerde bu cuntaların iktidarı ele geçirmesinin ana sebepleri, liderlerin iktidarda kalmaları için sürekli düzenledikleri sözde anayasal darbelerdir. ECOWAS'ın gereken tedbirleri alınmaması veya bu liderlerin kendi ülkelerinin anayasalarını değiştirmeyi düşünmelerini engellenmesi ve önceden kaydedilen sürelerin ötesinde yönetmeyi yasaklayan katı kurallar koymaması, örgütün büyük bir zayıflığını göstermektedir. Buna ek olarak, çoğunun, ayrılmalarını isteyen nüfus isyanına neden olan kötü yönetişimi de vardır. Bu isyanlar, darbelerle iktidarı ele geçiren askerlerin müdahalelerine neden olmaktadır. Özetle, çatışma bölgelerinde barışı sağlamada kaydedilen başarılarla ve belirli ülkelerdeki çeşitli başarılı arabuluculuklara rağmen, ECOWAS'ın üye devletlerin hükümetlerine karşı ihtiyatlılığını ve titizliğini geliştirmesi gerektiğini ihtiyacı duymaktadır.

Kaynakça

- Adogamhe, P. (1958). Pan-Africanism Revisited: Vision and Reality of African Unity and Development. *African Integration Review*, Vol.2, No.2(2008), s. 6'dan Ernest Haas, The Uniting of Europe, California, Stanford University Press.
- Ahmed, B. I., Guennouni, M. et Saïdi, K. (2018). La CEDEAO: Une Structure d'Intégration Régionale à l'Avant Garde Du Développement Économique de l'Afrique de l'Ouest. *Institut D'Etudes Politiques d'Aix-En-Provence*. Marseilles.
- Ajomo (1976). Regional Economic Organisations: The African Experience. *25 INT'L & COMP. L.Q.* 58, 94, For another historical account see Essien & Ekussah, supra note 3, p45-49.
- Akgül Açıkmeşe, S. (2004). Uluslararası İlişkiler Teorileri Işığında Avrupa Bütünleşmesi. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1, s. 1-32.
- Akyeampong, E. (2018). African socialism; or the search for an indigenous model. *Economic History of Developing Regions*, 33(1), 69-87.
- Brobbe, P. (2014). An Assessment of the Economic Community of West African States (ECOWAS) In Humanitarian Interventions: The Case of Liberia, Ivory Coast and Mali. *Sacha Journal of Policy and Strategic Studies [e-journal]*,. Erişim adresi: https://www.academia.edu/8311399/An_Assessment_of_ECOWAS_In_Humanitarian_Interventions
<https://www.ecowas.int/about-ecowas/basic-information/>
- Cowell, F. (2011). The impact of the ECOWAS Protocol on Good Governance and Democracy. *African Journal of International and Comparative Law*, 19(2), 331-342.
- Dış Ekonomi İlişkiler Kurulu, (2023). Erişim adresi: <https://www.deik.org.tr/>
- Economic Community for West African States, (2023). Erişim adresi: <https://ecowas.int/>
- Erbes, R. (1965). Note sur les trois conditions de l'intégration économique et plus particulièrement de l'intégration internationale. *Revue économique*, 16-4 pp. 592-614
- Gavua, I. K. (2007). Economic Community Of West African States Regional Integration Process: A

Study Of The New Regionalism Phenomenon In Africa. Master Of Science In International And European Relations Department of Management And Engineering, Linkopings University, Sweden.

Hilary, O. E. (2017). Comparing and Contrasting the Challenges and Successes of ECOWAS as it also Relates to the Challenges and Successes of ASEAN (Association of South-East Asian Nations). *Historical Research Letter*, ISSN 2224-3178 (Paper) ISSN 2225-0964 (Online) Vol.43, Erişim adresi: www.iiste.org

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ecowas_map.svg

<https://nigerianscholars.com/tutorials/international-organizations/history-of-ecowas/>

<https://www.investopedia.com/terms/n/nafta.asp>

https://www.uneca.org/sites/default/files/PublicationFiles/uneca_ecowas_report_fr_web.pdf

<https://www.worldometers.info/world-population/population-by-country/>

Kwaja, C. (2017). The Role of Economic Community for West African States (ECOWAS) in Post-Conflict Rehabilitation: Lessons from Liberia. *NUST Journal of International Peace & Stability*, Vol. 1 (1) Pages 53- 71, njips.nust.edu.pk.

Monzala W. S. C. (2009). Les Initiatives d'Intégration Régionale en Afrique de l'Ouest: Analyse du Cadre Institutionnel de la CEDEAO. *Université Africaine de Technologie et de Management UATM/GASA-Licence en Droit Public*.

NGom, M. (2011). Intégration Régionale Et Politique De La Concurrence Dans L'espace Cedeao. Association internationale de droit économique | « *Revue internationale de droit économique* » t.XXV | pages 333 à 349 ISSN 1010-8831 ISBN 9782804165321 DOI 10.3917/ride.253.0333.

Nwankwo, C. M. (2014). Legitimation of the Economic Community of West African States (ECOWAS): A Normative and Institutional Inquiry. PhD thesis of Philosophy in the Department of Politics, History and the Brunel Law School, College of Business, Arts and Social Sciences. Brunel University-London.

Olubukola, A. Q. et Basse, O. (2018). Les Defis De L'Integration Regionale En Afrique De L'ouest. *International Journal of Current Innovations in Advanced Research*, 1(3): 46-53.

Richard. F.O. (2011). Legal Aspects of Economic Integration in Africa. Cambridge: *Cambridge University Press*.

Rodriguez, R. M. (2011). ECOWAS: The Economic Community of West African States. *Research Gate*, Edition: First, Publisher: Lulu Publishers, ISBN: 978-1-105-17372-1, Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/215868550_ECOWAS_The_Economic_Community_of_West_African_States

Şimşek, D. (2019). İstanbul'daki Afrikalı Göçmenlerin Ulusötesi Sosyal Alanlarının Entegrasyon Süreçlerine Etkisi. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*. Cilt 14, Sayı 52, Temmuz 2019, ISSN 1300-0845, ss. 216-235 DOI: 10.14783/maruoneri.594943

Udogu, E. I.(1999). Economic Community of West African States: From an Economic Union to a Peace-keeping Mission? *The Review of Black Political Economy*, Vol. 26, No. 4 (Spring 1999), pp. 55-74. Springer Verlag (The original publication is available at www.springerlink.com) DOI: 10.1007/s12114-999-1012-5 [ISSN: 1936-4814]. <https://www.ecowas.int/ecowas-law/treaties/>

Yürükçü, F. (2016). Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu. Erişim Tarihi: 06.02.2023. Erişim Adresi: https://prezi.com/nui_bsr0nhp/bat-afrika-devletleri-ekonomik-toplulugu/

Zagaris, B. (1978). The Economic Community of West African States (ECOWAS): An Analysis and Prospects. *Case Western Reserve Journal of International Law*, Volume 10 | Issue 1.

Extended Abstract

With the internationalization and opening up of economies, one of the most interesting tools of the economic policy of African countries at the present time is regional integration, which today considers both a means of regulating exports and an absolute measure of the external competitiveness of these countries. Pursuing the goal of integration in West Africa can be seen as both a legitimate and natural process. It is amply justified by both theoretical and practical reasons. West Africa is indeed made up of regional ethnolinguistic settlement areas that the political borders resulting from colonization have come to divide in a totally artificial way. In fact, West African peoples are historically integrated and it is the states resulting from colonization that have created obstacles to this integration. Moreover, in a context of increased globalization, integration also remains a powerful means of economic and social development, particularly for low-income countries. After the end of the Second World War, there was a wave of creation of international organizations and a broadening of the scope of plurilateral and multilateral relations. West Africa has not remained on the sidelines of this phenomenon. The former French-speaking colonies found themselves in a West African Economic and Monetary Union. Indeed, the heads of West African states, seeing the need for integration of the three linguistic communities: French-speaking, English-speaking and Portuguese-speaking, thought of meeting within a community.

From 1960, many African countries gained their independence but remained largely fragile politically, economically and militarily. The West African States which are generally part of this dynamic will quickly perceive the strategic need to regroup within a sub-regional organization. It is therefore in this perspective that ECOWAS (Economic Community of West African States) will be established on May 28, 1975 in Lagos by several Heads of State. The community has as its main vocation the integration of economies in the West African region. Initially created by 12 countries, it now has fifteen member states. Given the nature of political events as well as the regional security context threatening the stability and security of the entire community space, ECOWAS has gradually transformed into an organization for managing political crises and security and defense. The successive political crises as well as the rivalries between governments in the search for regional leadership have demonstrated the need to implement common security policies. This is how ECOWAS carried out a transformation, moving from an organization with an economic vocation to an organization also ensuring the management of political issues, by intervening militarily and diplomatically. In 1991, the Declaration of Political Principles recognized the link between the security of populations, political stability and the success of economic development. In 1993, the revision of the Cotonou Treaty reaffirmed the objectives of economic integration and the creation of a monetary and economic union in the West African region while introducing new perspectives for the organization. Thus, several conditions, such as stability, peace, regional security and political cooperation are cited as necessary prerequisites for good economic development. According to the Cotonou text, "Member States undertake to work to preserve and strengthen relations conducive to the maintenance of peace, stability and security in the region. Thus, member states undertake to cooperate with the Community with a view to creating and strengthening appropriate mechanisms to ensure the prevention and timely resolution of inter and intra-State conflicts.

The role of ECOWAS in the management of the conflicts that took place at the end of the 20th century and the beginning of the 21st century is of paramount importance. From its inception, the regional organization represented the symbol of democratic advancement in its member countries, but it now faces a setback in terms of democratic governance and influence. It has established itself as the most advanced at the continental level in terms of establishing peace. However, West Africa has been marked by democratic backsliding over the past five years. Leaders of some countries whose terms are coming to an end have become accustomed to taking measures to keep them in power beyond the legal deadlines set by the constitutions of their respective countries. Faced with the recent political crises recorded in the region, and faced with the impact on the democracy of several states, the ECOWAS authorities have not succeeded in providing solutions to these abuses, thus indicating a loss of power and influence of regional organization in the maintenance of peace and security.

The ECOWAS Commission is the key pillar on which the integration process is based, as advocated in the provisions of the Abuja Treaty. It aims to promote cooperation and integration in the economic, social and cultural fields. This integration is supposed to be achieved at the end of a process that should eventually lead to an economic and monetary union, through the complete integration of the national economies of its member countries, the increase in the standard of living and the consolidation of economic stability.